

Менеджмент

УДК 351.778:502.131.1(477.51)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17247889>

Соціально-економічні імперативи екологічних проєктів для регіональної безпеки

Мірко Наталія Вікторівна,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри бізнесу,
адміністрування та права, ЗВО «Університет трансформації майбутнього»,
м. Чернігів, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-4884-5195>

Прийнято: 14.09.2025 | Опубліковано: 30.09.2025

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена потребою у вдосконаленні механізмів публічного управління та підвищенні ефективності реалізації екологічних проєктів як ключового соціально-економічного імперативу, що сприяє впровадженню стратегії сталого розвитку та забезпеченню регіональної безпеки в умовах сучасних викликів. **Метою** дослідження є розкриття сутності та соціально-економічної значущості екологічних проєктів сталого розвитку в контексті забезпечення регіональної безпеки, аналіз їхньої ефективності та виявлення ключових проблем управління екологічно орієнтованими проєктами на прикладі Чернігівської області. **Методи дослідження.** У процесі досліджень використано аналітико-дослідницький метод для аналізу наукових підходів до визначення сутності, ролі та переваг екологічних проєктів в забезпеченні сталого розвитку та безпеки регіонів; методи узагальнення та систематизації для оцінки особливостей формування екологічних проєктів, методи статистичної

стандартизації та інтегрування при формуванні екологічного профілю Чернігівської області, методи аналогій та економічного аналізу для виокремлення ключових проблем проєктного менеджменту в сфері екологічної безпеки регіону та напрямків їх вирішення. На основі аналізу наукових праць уточнено сутність проєктного підходу до управління сталим розвитком регіонів, під яким розуміється управлінська концепція, орієнтована на досягнення визначених екологічних, соціальних та економічних цілей регіонального розвитку шляхом реалізації чітко структурованого управлінського процесу, забезпеченого необхідними ресурсами. **Результати.** Окреслено основні переваги та роль екологічного проєктування в системі стратегічного управління сталим розвитком регіону. Сформовано екологічний профіль Чернігівської області на основі трьох інтегрованих показників (рівень забруднення атмосферного повітря, ефективність системи поводження з відходами та інвестиційна діяльність в екологічній сфері), що дозволило оцінити ефективність екологічної політики у регіоні в динаміці та виокремити основні екологічні проблеми, які можуть бути вирішені за рахунок реалізації екологічних проєктів. **Висновки.** Ефективне управління екологічними проєктами з урахуванням досвіду інших країн та належного рівня публічного адміністрування є необхідним для досягнення екологічної безпеки регіонів і переходу до моделі сталого розвитку на регіональному рівні. Важливою умовою є залучення всіх стейкхолдерів, починаючи від органів влади до місцевих громад, та розробка чітких механізмів фінансування та моніторингу реалізації проєктів.

Ключові слова: публічне управління, управління проєктами, проєктний підхід в управлінні розвитком територій, екологічний профіль регіону, сталий розвиток.

Socio-economic imperatives of environmental projects for regional security

Nataliia Mirko,

PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Business, Administration and Law, Higher Educational Institution «University of Future Transformation», Chernihiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-4884-5195>

Abstract. The relevance of this study is determined by the need to improve public administration mechanisms and enhance the effectiveness of environmental project implementation as a key socio-economic imperative that contributes to the implementation of the sustainable development strategy and ensures regional security in the face of current challenges. **The purpose** of this study is to reveal the essence and socio-economic significance of sustainable development environmental projects in the context of ensuring regional security, to analyze their effectiveness, and to identify key problems in managing environmentally oriented projects, using the Chernihiv region as a case study. **Research methods.** The research applied the analytical-investigative method to examine scientific approaches to defining the essence, role, and advantages of environmental projects in ensuring sustainable development and regional security; methods of generalization and systematization to assess the peculiarities of environmental project formation; methods of statistical standardization and integration in shaping the environmental profile of Chernihiv region; methods of analogy and economic analysis to identify the key problems of project management in the field of regional environmental security and possible ways of addressing them. Based on the analysis of scientific works, the essence of the project approach to managing regional sustainable development has been clarified, which is understood as a managerial concept aimed at achieving specific ecological, social, and economic goals of regional development through the implementation of a clearly structured management process supported by the necessary resources. **Results.** The main advantages and the role of environmental

project development within the system of strategic management of regional sustainable development have been outlined. An environmental profile of the Chernihiv region has been developed based on three integrated indicators (the level of air pollution, the efficiency of the waste management system, and investment activity in the environmental sector). It enabled the assessment of environmental policy effectiveness over time and highlighted the primary environmental issues that can be addressed through the implementation of environmental projects.

Conclusions. Effective management of environmental projects, taking into account the experience of other countries and an appropriate level of public administration, is necessary to achieve environmental security in regions and transition to a sustainable development model at the regional level. A crucial condition is the involvement of all stakeholders, from government authorities to local communities, as well as the development of precise mechanisms for financing and monitoring project implementation.

Keywords: public administration, project management, project-based approach to territorial and regional development management, regional environmental profile, sustainable development.

Постановка проблеми. Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів в умовах сучасних безпекових викликів тісно пов'язане з ефективним вирішенням екологічних проблем, які безпосередньо впливають на рівень регіональної безпеки. Для Чернігівської області, яка характеризується як унікальним природно-ресурсним потенціалом, так і високою вразливістю до наслідків воєнних дій, техногенних катастроф та стихійних лих, управління екологічними проєктами виступає ключовим інструментом зниження екологічних, соціальних і економічних ризиків. Реалізація таких проєктів має бути спрямована не лише на усунення існуючих екологічних проблем, а й на створення довготривалих передумов для підвищення стійкості регіону до глобальних викликів, зокрема зміни клімату,

виснаження природних ресурсів і воєнних загроз. У цьому контексті важливим є впровадження сучасних управлінських підходів, що дозволяють визначати ключові потреби регіону в сфері екологічної безпеки, формувати проекти сталого розвитку та створювати умови для їхньої реалізації, що сприятиме досягненню сталого розвитку регіонів у довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стратегічні підходи та напрямки забезпечення сталого розвитку регіонів досліджуються в наукових працях багатьох вітчизняних учених. Як зауважує Г. Медвідь, стратегічний підхід до формування моделі сталого розвитку регіону гармонізує з цілями сталого розвитку ООН та визначає основні шляхи їх реалізації, ґрунтуючись на конкретних соціально-економічних та екологічних ресурсах регіону та країни в цілому, з використанням стратегій, проектів та програм [1]. Наковці Н. Кривокульська, С. Гунько, В. Брич та Ю. Богач акцентують увагу на важливості проектного підходу в публічному управлінні, оскільки саме через реалізацію проектів втілюються стратегічні цілі території [2, с. 86]. На думку Г. Казачковської, сучасні інструменти проектного менеджменту дозволяють оптимізувати виконання завдань, розраховувати ресурси та кошторис, а також оцінювати економічну, екологічну та соціальну ефективність проекту [3].

Аналізуючи особливості проектного підходу як інструменту публічного управління на різних рівнях адміністративно-територіальних одиниць науковець Н. М. Карпеко, виділяє наступні особливості публічних проектів, що вирізняють їх від бізнес-орієнтованих: « діяльність здійснюється в строго обмеженому правовому полі; спрямованість на соціальний результат, а не на фінансову складову; потрібне залучення фінансових ресурсів регіональних бюджетів; багатозадачність і багатогранність плану дій; громадський контроль і публічна звітність» [4]. Під програмно-проектним підходом до сталого розвитку О. Д. Омельченко розуміє інтеграцію різних видів діяльності, орієнтованих на досягнення визначених цілей і конкретних результатів у встановлені терміни, що дозволяє досягати відчутних результатів в контексті

збалансованого розвитку територій. [5]. Отже, більшість науковців вважають проєкти й програми важливими інструментами публічного управління, що спрямовані на досягнення конкретних цілей розвитку територій або на усунення чи попередження екологічних, економічних і соціальних проблем.

Питання екологічної безпеки, оцінка екологічних проблем територій та шляхи їх вирішення в сучасних умовах висвітлено в роботах численних вітчизняних та зарубіжних науковців. На думку W. Zhang, D. Xu, управління екологічними проєктами є специфічним видом планової діяльності, що може мати значний вплив на навколишнє середовище (землю, воду, повітря, екосистеми тощо) і вимагає оцінки впливу з урахуванням параметрів просторості, часовості та інтенсивності [6]. Особливо цінними у цьому контексті є проєкти екологічного відновлення територій після шкідливого впливу антропогенних факторів.

Реалізація екологічних проєктів має суттєвий вплив на досягнення цілей сталого розвитку та екологічної безпеки міських територіальних громад через покращення екологічного стану територій, зниження антропогенного впливу на довкілля, підвищення якості життя населення та попередження надзвичайних ситуацій техногенного походження [7]. Дослідження Н. О. Гаваздіна підтверджують, що екологічні проєкти вирізняються пріоритетністю завдань, орієнтованістю на відновлення довкілля та попередньою оцінкою ризиків. Вони розглядаються як системні й комплексні стратегії, що інтегрують різні форми та методи реалізації й забезпечуються необхідними ресурсами [8].

Виділення невирішених раніше частин проблеми. У науковій літературі представлений значний досвід розроблення методологічних підходів до формування, реалізації та оцінки ефективності проєктів сталого розвитку на різних рівнях територіальних одиниць – від місцевого до національного. Особлива увага приділяється інтеграції екологічних, соціальних та економічних аспектів у процесі планування та реалізації

проектів, що сприяє комплексному забезпеченню принципів сталого розвитку. Разом із тим, незважаючи на наявний науковий доробок, питання специфіки реалізації екологічних проектів у регіонах із високим рівнем екологічного навантаження залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, актуальним є визначення ролі таких проектів у забезпеченні сталого розвитку регіонів, що зазнають значного антропогенного впливу, а також розробка інструментів оцінки їх ефективності в конкретних соціально-екологічних умовах. Одним із прикладів таких територій є Чернігівська область, де поєднуються проблеми промислового та сільськогосподарського впливу на довкілля, що зумовлює необхідність застосування адаптованих підходів до реалізації екологічних ініціатив та їх інтеграції в регіональні стратегії сталого розвитку.

Постановка завдання. Метою дослідження є розкриття сутності та соціально-економічної значущості екологічних проектів сталого розвитку в контексті забезпечення регіональної безпеки, аналіз їхньої ефективності та виявлення ключових проблем управління екологічно орієнтованими проектами на прикладі Чернігівської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах ефективного управління сталим соціально-економічним розвитком регіонів потребує формування нової стратегії відновлення та зростання, а також створення сучасних інструментів регулювання цих процесів, зокрема таких, що спрямовані на вдосконалення механізмів управління відбудовою регіонів і територій України після війни. У цьому контексті важливим є урахування імперативів сталого розвитку та розроблення екологічних проектів, орієнтованих на забезпечення регіональної безпеки.

Імперативи сталого розвитку узагальнюють обов'язкові принципи й норми, що координують економічну, соціальну та екологічну діяльність для забезпечення збалансованого розвитку та регіональної безпеки. Еволюційно імперативи, інституції та інститути взаємопов'язані через встановлення обов'язкових норм, проте кожне поняття має чіткі межі (рис. 1). Інституція

формує організаційні та регуляторні рамки суспільного життя, що стимулює розвиток інститутів як структурованих форм взаємодії людей. Інститут, спираючись на загальноприйняті практики та сприйняття суспільством, формує імперативи, які забезпечують ефективне регулювання та координацію дій для підтримки сталого розвитку та регіональної безпеки [9].

Рис. 1. Схема процесу формування імперативів в інституційному середовищі
Джерело: [9]

З огляду на важливість соціально-економічних та екологічних імперативів сталого розвитку найчастіше для їх практичної реалізації застосовується проектний підхід який орієнтований на чітку координацію економічних, соціальних та екологічних заходів у межах визначених інституційних рамок.

На основі аналізу наукових праць уточнено сутність проектного підходу до управління сталим розвитком регіонів як управлінської концепції, спрямованої на досягнення визначених екологічних, соціальних та економічних цілей регіонального розвитку через реалізацію чітко окресленого у часі та просторі управлінського процесу, забезпеченого необхідними ресурсами. До переваг проектного підходу можна віднести: можливість

ефективно поєднувати обмежені ресурси, планувати й координувати процеси у просторі та часі, залучати інвестиції з різних джерел і досягати на цій основі чітко визначених цілей. Це робить його ключовим інструментом у впровадженні стратегій сталого та збалансованого розвитку регіонів.

Специфіка екологічних проєктів полягає в їхній чіткій орієнтованості на розв'язання реальних проблем довкілля, що вимагає поєднання знань з різних наук і галузей, а також проведення практичних досліджень і експериментів для досягнення найкращих результатів.

Проєкти сталого розвитку регіону за своєю сутністю майже завжди є інноваційними, оскільки передбачають впровадження новітніх методів, технологій і організаційних механізмів, спрямованих на реалізацію взаємопов'язаних цілей сталого розвитку регіону. Досліджуючи особливості управління проєктами сталого розвитку регіону, науковці Л. І. Лозовська та Р. В. Савчук акцентують увагу на необхідності створення відповідної організаційно-економічної системи взаємопов'язаних форм, методів, інструментів і важелів впливу на інноваційну діяльність, що визначає стратегію управління регіональними проєктами для досягнення максимального ефекту та забезпечення стабільного інноваційного розвитку регіону і його суб'єктів господарювання [9, с. 197]. Отже, екологічні проєкти є важливим інноваційним інструментом, що сприяє вирішенню ключових екологічних проблем та підвищенню рівня екологічної безпеки територій. У цьому контексті доцільним є аналіз специфіки реалізації природоохоронних ініціатив у регіонах із підвищеним екологічним навантаженням, зокрема в Чернігівській області.

На сьогодні концепція сталого розвитку регіонів України знайшла відображення в «Стратегії сталого розвитку Чернігівської області до 2027 року», яка спрямована на підвищення якості життя та економічне зростання через ефективне використання потенціалу територій і збалансоване природокористування, визначаючи цілі сталого розвитку та ключові завдання

їх реалізації [10]. У цьому контексті формування та реалізація регіональних проєктів відіграє ключову роль у досягненні цілей, визначених у стратегіях сталого розвитку, оскільки проєктний підхід забезпечує практичну реалізацію стратегічних завдань через концентрацію ресурсів на конкретних пріоритетних напрямках, чітке планування та контроль за результатами.

Чернігівщина належить до територій із вираженими екологічними потребами, що зумовлено низкою чинників: тривалим впливом наслідків аварії на ЧАЕС, присутністю на території області підприємств із потенційно небезпечним виробництвом, а також значним сільськогосподарським освоєнням земель [11, с. 18]. У сукупності ці чинники формують специфічний екологічний профіль регіону, який потребує системної оцінки для визначення пріоритетних напрямів природоохоронної діяльності та розробки ефективних екологічних програм.

Екологічний профіль регіону можна визначати як інтегральну характеристику стану довкілля та рівня екологічної безпеки на основі ключових індикаторів. Згідно з доступними даними Державної служби статистики України, нами було відібрано основні показники екологічного стану Чернігівської області (табл.1)

Таблиця 1

Динаміка ефективності реалізації екологічної політики в Україні та
Чернігівській області за період 2021-2023 рр.

Показник	Україна			Чернігівська область		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Забруднення атмосферного повітря (Air Pollution, AP)						
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів, тис. т	89,68	47,584	51,0	23,0	15,0	14,9
Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення, тис. т	60035,5	52442,8	56611,1	39129,1	28903,3	29524,7

Показник	Україна			Чернігівська область		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Кількість викидів забруднюючих речовин на одну особу, кг	38,8	33,7	36,7	39,2	29,4	30,5
Утворення відходів та поводження з відходами (Waste Management, WM)						
Обсяг утворених відходів, тис. т	20435	8720,7	7563	456,2	245,8	306,7
Обсяг утилізованих відходів, тис. т	4478,9	2537,2	2344,53	60,4	47	47,9
Обсяг спалених відходів, тис. т	34,5	155	151,26	14	17,7	18,4
% утилізованих відходів	21,9	29,1	31,0	13,2	19,1	15,6
% спалених відходів	0,2	1,8	2,0	3,1	7,2	6,0
Витрати та інвестиції в охорону навколишнього середовища (Environmental Investment, EI)						
Витрати на охорону навколишнього природного середовища, тис. грн	1666985	1072868	1289343	497194	489823	633083
Поточні витрати, тис. грн	75282	50197	40863	34678	5062	5096
Капітальні інвестиції, тис. грн	538392	245539	286536	3012	26368	97600

Джерело: систематизовано автором за даними [12]

Для визначення екологічного профілю Чернігівської області порівняно з середнім значенням по Україні використано порівняльно-інтегральний підхід, який передбачає:

1) стандартизацію екологічних індикаторів регіону:

- для індикаторів, зростання яких має позитивне значення для екологічної безпеки:

$$N_{ri} = \left(n_{ri} / \bar{n}_i \right) \times 100 - 100 \quad (1)$$

- для індикаторів, зростання яких має негативне значення для екологічної безпеки:

$$N_{ri} = \left(\bar{n}_i / n_{ri} \right) \times 100 - 100 \quad (2)$$

де, N_{ri} – нормований екологічний індикатор, який вимірює відхилення показника від середнього або нормативного значення у 100-бальній шкалі.

n_{ri} – одиничний показник;

$\bar{n}_i$ – середнє (нормативне) значення показника у вибірковій сукупності.

2) обчислення інтегральних показників ефективності реалізації екологічної політики в регіоні:

$$I_r = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m N_{ri} \quad (3)$$

де, I_r – інтегральний показник ефективності реалізації екологічної політики в регіоні (AP, WM, EI);

m – кількість визначальних індикаторів.

Використовуючи формули (1-3) визначено порівняльний екологічний профіль Чернігівської області за трьома групами показників (рис. 1.)

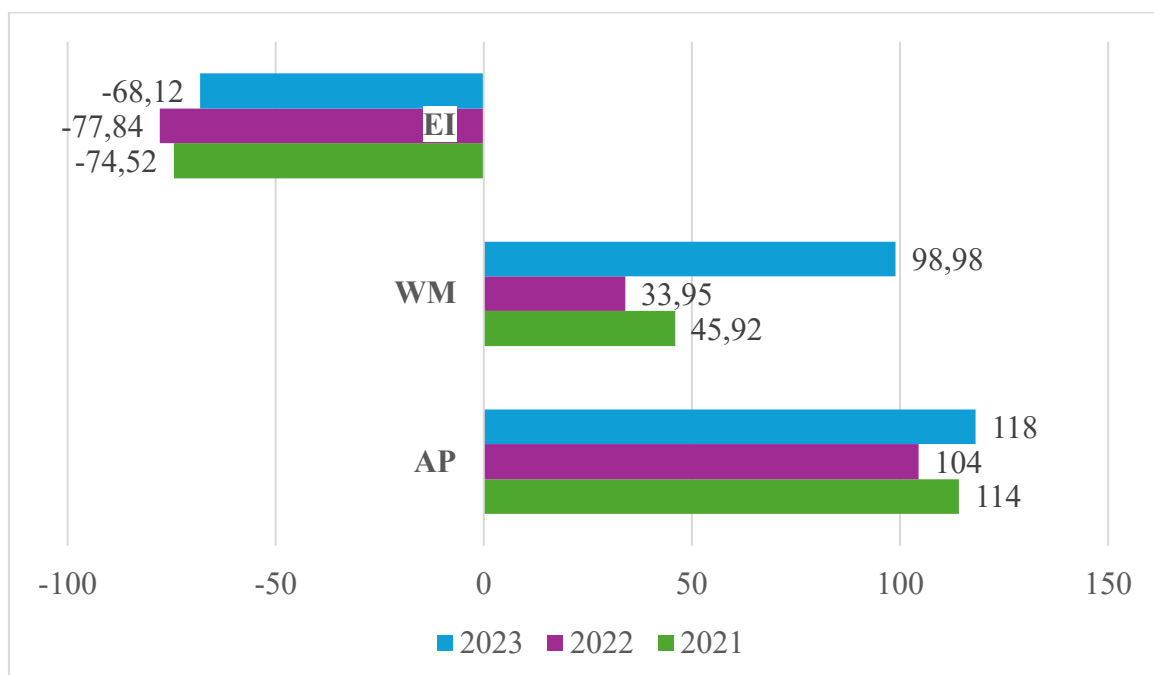

Рис.1. Екологічний профіль Чернігівської області

Джерело: розраховано автором

Результати розрахунків показали, що за період 2020-2023 років у регіоні спостерігається порівняно краща екологічна ситуація, ніж в середньому по Україні за такими характеристиками: нижчі викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря як з стаціонарних, так і пересувних джерел забруднення;

нижчий рівень утворення промислових відходів; а також вища за середню активність у сфері їх утилізації і спалювання. Це свідчить про відносно ефективну екологічну політику в регіоні. У динаміці слід відзначити тенденцію до покращення інтегральних показників екологічного профілю Чернігівської області, проте це може бути пов'язано з погіршенням екологічної ситуації в середньому по Україні внаслідок військових дій. Разом із тим, слабкою стороною залишається низький рівень інвестицій у реалізацію екологічних проєктів і програм, що вимагає додаткового пошуку фінансових ресурсів.

Варто зазначити, що в регіоні наразі реалізуються окремі екологічні проєкти, серед яких:

1) проєкт «Встановлення засобів моніторингу біорізноманіття для регіональних ландшафтних парків». За підтримки UNDP та GEF встановлено обладнання для моніторингу біорізноманіття в Міжрічинському та Ніжинському регіональних ландшафтних парках в Чернігівській області, що має на меті відстежувати рідкісні види, протидіяти браконьєрству та запобігати пожежам у лісах і торфовищах [13];

2) проєкт «Онлайн-платформа моніторингу якості води». У 2023 році UNDP за підтримки уряду Швеції запустив інтерактивну онлайн систему моніторингу річок Чернігівської області. Вказана платформа дає змогу в реальному часі спостерігати за якістю поверхневих вод, бачити динаміку, виявляти забруднення [14];

3) виділення додаткових коштів з регіонального бюджету на утилізацію хімікатів та облік природно-заповідного фонду [15];

4) проєкт переходу Сосницької громади Чернігівщини до відновлюваної енергетики до 2050 року. Ініціатива передбачає вирішення проблем енергозабезпечення через біометан, біоресурси, електрифікацію опалення та транспорту [16].

Попри позитивні зрушення, реалізація екологічних проєктів в регіоні є недостатньою для забезпечення екологічної безпеки та переходу області до моделі сталого розвитку. Найбільш затребуваними напрямками формування і реалізації екологічної політики у регіоні залишаються: проєкти щодо розмінування територій та очищення поверхневих вод; буріння нових свердловин питної води; упровадження систем сортування, вивезення й утилізації накопичених побутових відходів; боротьба з деградацією земель сільськогосподарського призначення; захист рідкісних видів тварин і дикорослих рослин тощо.

Додаткової уваги також потребують екологічні проблеми, пов'язані з наслідками збройної агресії Росії. Як зазначено в екологічному паспорті Чернігівської області за 2024 рік, в умовах збройної агресії РФ регіон зазнав значних екологічних втрат. Зокрема, пошкоджені та забруднені земельні ресурси на суму понад 18 млрд грн, масштаби забруднення водних ресурсів оцінюються у понад 2,4 млрд грн, а забруднення атмосферного повітря – у понад 5,6 млрд грн. Крім того, значні втрати понесено лісовим фондом: пожежами знищено й пошкоджено сотні гектарів лісів, завдано прямих та непрямих збитків на десятки млн грн, постраждало щонайменше 11 об'єктів природно-заповідного фонду [17]. Наведені факти свідчать про довготривале та комплексне руйнування природного середовища області, що створює загрозу для біорізноманіття, сільського господарства та здоров'я людей.

Отже, актуальність проєктного менеджменту у сфері регіонального розвитку істотно зростатиме в умовах післявоєнного відновлення, оскільки першочерговими завданнями стануть не лише відбудова інфраструктури та посилення регіональної безпеки, а й забезпечення сталого розвитку громад і територій [18, с. 69-70]. Ефективне розв'язання цих завдань потребує застосування системного проєктного підходу, який дозволяє концентрувати зусилля на вирішенні найбільш актуальних проблем екологічної та соціальної безпеки. Водночас, цей підхід створюватиме мультиплікативний ефект для

інших сфер соціально-економічного розвитку регіону. Такий формат управління забезпечує реалізацію імперативів соціально-економічного розвитку регіону, концентруючи ресурси на пріоритетних завданнях екологічної та соціальної безпеки, створюючи мультиплікативний ефект для інших сфер розвитку, оптимізуючи розподіл фінансових та інвестиційних ресурсів і забезпечуючи прозорий контроль результативності їх використання.

Варто зазначити, що реалізація проєктів і програм сталого розвитку в Україні стикається з численними перешкодами, серед яких можна особливо виділити: відсутність якісних нормативно-методичних основ проєктного управління, обмеженість ресурсів для реалізації проєктів, недостатній рівень професійної підготовки органів публічного управління в сфері проєктного та екологічного менеджменту [19, с. 50-54].

Як зазначають експерти Київської школи економіки, післявоєнні проєкти відновлення регіонів повинні враховувати низку важливих аспектів. Важливою складовою післявоєнного відновлення є відповідність міжнародним зобов'язанням України, зокрема Паризькій угоді, Глобальній метановій ініціативі та Європейському зеленому курсу. Також значну роль має відігравати пріоритетність «зеленого відновлення», яке акцентує на впровадженні екологічно чистих та відновлювальних технологій у процес відбудови. Важливо застосовувати комплексний і регіонально збалансований підхід з урахуванням рівня завданої екологічної шкоди. Розроблення і впровадження цих ініціатив має бути узгоджено з національними стратегіями та законодавством. Такий підхід передбачає скорочення викидів, розвиток відновлюваної енергетики та енергоефективності, адаптацію до зміни клімату й посилення екологічної безпеки. Важливим принципом розробки регіональних і територіальних проєктів є також інвестиційна привабливість і прозорість, що є необхідною передумовою для залучення фінансування від міжнародних організацій і фінансових установ сталого розвитку (DFIs) [20].

Безперечно, при формуванні і реалізації екологічних проєктів сталого розвитку регіонів важливим є урахування позитивного досвіду країні ЄС в цій сфері. Основними імперативами сталого розвитку регіонів в ЄС є:

- 1) системність, комплексність і глибинність трансформацій, спрямованих на перехід до нової «зеленої» парадигми цивілізаційного поступу;
- 2) горизонтальна інтеграція із застосуванням бізнес-процесного підходу, що передбачає визначення ключових, допоміжних та обслуговуючих ланок у моделі регіонального розвитку;
- 3) застосування концепції «зелених» фінансів для залучення інвестицій у реалізацію регіональних проєктів;
- 4) всебічна підтримка малого бізнесу, особливо у сфері інноваційних ініціатив та сталого розвитку;
- 4) розвиток міжрегіональної кооперації та партнерства через створення міжгалузевих інноваційних кластерів;
- 5) активне залучення громадянського суспільства до процесів обговорення, розроблення та реалізації проєктів і програм сталого розвитку регіону;
- 6) гнучке поєднання бюджетного фінансування із диверсифікованими джерелами інвестиційного забезпечення регіональних та локальних проєктів [21, с. 8].

Більшість науковців [22, с. 65; 23, с. 143] підкреслюють важливість розвитку і реалізації проєктів державно-приватного партнерства як ефективного інструменту для вирішення проблем розвитку територій та забезпечення їх безпеки. Яскравим прикладом такого партнерства в Чернігівській області є Проєкт теплопостачання в місті Остер, започаткований в 2015 році, що передбачав реконструкцію котельнь, встановлення двох котлів на біопаливі та будівництво нової теплотраси. Успішна реалізація проєкту забезпечила стабільне теплопостачання закладів бюджетної сфери міста,

підвищення якості послуг, покращення технічного стану теплових мереж та зростання енергоекономії, що сприяло сталому соціально-економічному розвитку регіону [24].

На основі проведених досліджень можна зробити висновок, що реалізація екологічних проєктів сталого розвитку в регіоні потребує комплексного підходу, який ґрунтується на взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу, наукових установ, громадськості та інших стейкхолдерів. Ефективне управління проєктами передбачає професійне стратегічне планування, належне правове, фінансове та інформаційне забезпечення, раціональне використання ресурсів і підготовку кваліфікованих кадрів. Для екологічних проєктів обов'язковими є врахування екологічних ризиків, моніторинг стану довкілля, заходи адаптації до змін клімату та впровадження природоохоронних технологій, що забезпечує відновлення середовища та сприяє сталому розвитку регіону.

Висновки. Отже, сталий розвиток нині виступає провідною засадою стратегій і програм регіонального розвитку в Україні. Водночас їх реалізація у сфері екологічних проєктів для забезпечення регіональної безпеки залишається недостатньо результативною через брак належних нормативно-методичних засад проєктного управління та обмеженість ресурсного забезпечення.

Аналіз екологічної ситуації та визначений екологічний профіль Чернігівської області свідчить про наявність комплексних екологічних проблем у регіоні, що потребують вирішення із урахуванням переваг проєктного підходу. Найбільш актуальними напрямками формування проєктів із урахування сучасних викликів виступають: розмінування територій, очищення поверхневих вод; буріння нових свердловин питної води; упровадження систем сортування, вивезення й утилізації накопичених побутових відходів; боротьба з деградацією земель сільськогосподарського призначення; захист біорізноманіття тощо.

Доведено, що соціально-економічні імперативи екологічних проєктів для регіональної безпеки полягають у їхній ролі дієвого механізму сталого розвитку. Завдяки чіткому плануванню вони дозволяють реагувати на екологічні виклики, координувати зусилля учасників і залучати громаду, владу та інвесторів. Це забезпечує покращення довкілля, соціальну стабільність, економічну стійкість і екологічну безпеку регіону. Подальші дослідження зосереджуватимуться на адаптації кращих європейських практик у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Медвідь Г. Формування стратегічно-орієнтованої моделі сталого розвитку регіонів. *Журнал стратегічних досліджень*. 2023. № 6. С. 55–66. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2022.6.5>.
2. Кривокульська Н., Гунько С., Брич В., Богач Ю. Регулювання сталого розвитку територіальних громад на засадах стратегічного і проектного підходів в контексті вимог Європейського Союзу. *Економічний дискурс*. 2024. № 3–4. С. 84–95. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-2-8>.
3. Казачковська Г. Актуальні аспекти формування концепції розвитку проектного менеджменту в курортному місті. *Управління змінами та інновації*. 2021. № 2. С. 21–25. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2021-2-4>.
4. Карпеко Н. М. Впровадження комплексного публічного проекту розвитку території регіональними органами управління. *Вісник НУЦЗ України. Серія: Державне управління*. 2024. Вип. 2 (21). С. 432–440. DOI: <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2024-2-48>
5. Омельченко Д. О. Публічне управління збалансованим розвитком регіонів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. Т. 35 (74), № 3. С. 53–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.3/11>

6. Zhang W., Xu D. Benefits evaluation of ecological restoration projects based on value realization of ecological products. *Journal of Environmental Management*. 2024. Vol. 352. 120139. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2024.120139>.
7. Дячук А., Єфремова О., Матейюк О., Шевченко С. Вплив екологічних проектів на досягнення цілей сталого розвитку міськими територіальними громадами. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. Т. 337, № 3(2). С. 389–394. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5732-2024-337-3-59>.
8. Гаваздін Н. О. Аспекти управління реалізацією екологічних проектів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 1 (45), Т. 1. С. 110–112. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9ed16da7-0823-426d-ac86-a74bbe4e67d0/content> (дата звернення: 25.07.2025).
9. Лозовська Л. І., Савчук Р. В. Ефективність систем управління проектами регіонального розвитку. *Проблеми економіки та політичної економії*. 2017. № 1. С. 187–206. URL: <https://nmetau.edu.ua/file/2017-01ua.pdf> (дата звернення: 25.07.2025).
10. Стратегія сталого розвитку Чернігівської області до 2027 року. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2019/04/docs/СТРАТЕГІЯ_%202027_зі%20змінами.pdf (дата звернення: 25.07.2025).
11. Ditkovska M. Features of the implementation of state environmental policy at the regional level. *Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток*. 2018. № 2 (6). С. 16–25. URL: <https://pa.stu.cn.ua/tmppdf/114.pdf> (дата звернення: 25.07.2025).
12. Державна служба статистики України : вебсайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.07.2025).
13. UNDP and GEF provide biodiversity monitoring equipment to regional parks in Chernihiv Oblast. *UNDP Ukraine*: вебсайт. 2025. URL: <https://www.undp.org/ukraine/press-releases/undp-and-gef-provide-biodiversity->

monitoring-equipment-regional-parks-chernihiv-oblast (дата звернення: 25.07.2025).

14. UNDP launches interactive online river monitoring platform for Chernihiv Oblast. *UNDP Ukraine*: вебсайт. 2023. URL: <https://www.undp.org/ukraine/press-releases/undp-launches-interactive-online-river-monitoring-platform-chernihiv-oblast> (дата звернення: 25.07.2025).

15. На Чернігівщині збільшили бюджет еко-програм на 2,8 млн грн: що зроблять? *Екополітика*: вебсайт. 2023. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/na-chernigivshhini-zbilshili-bjudzhet-ekoprogram-na-2-8-mln-grn-shho-zroblyat/> (дата звернення: 25.07.2025).

16. Концепція переходу Сосницької громади Чернігівської області на ВДЕ до 2050-го року. *Repower Ukraine*: вебсайт. 2024. URL: <https://repowerua.org/uk/projects/kontseptsiya-perehodu-sosnitskoyi-gromadi-chernigivskoyi-oblasti-na-vde-do-2050-go-roku> (дата звернення: 25.07.2025).

17. Екологічний паспорт Чернігівської області за 2024 рік. URL: https://eco.cg.gov.ua/web_docs/2145/2016/03/docs/Паспорт%20за%202024%20р%20%20.pdf (дата звернення: 25.07.2025).

18. Петруненко Я. В. Соціально-економічні чинники відновлення України після перемоги. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2024. Т. 35 (74), № 3. С. 68–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2024.3/11>.

19. Бицюра Ю., Манжула Є., Ілюхіна В. Проблеми забезпечення сталого розвитку в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1 (52). С. 49-55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-7>

20. Зелене відновлення України: керівні принципи та інструменти для тих, хто ухвалює рішення. Київська школа економіки. *UNDP Ukraine*: вебсайт 2023. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/zelene-vidnovlennya-ukrayiny-kerivni-pryntsypy-ta-instrumenty-dlya-tykh-khto-ukhvalyuye-rishennya> (дата звернення: 25.07.2025).

21. Карпенко Г. Ю. Формування інноваційної моделі сталого розвитку регіонів в умовах глобальної турбулентності : дис. ... канд. екон. наук. Одеса, 2022. 230 с. URL: <https://ontu.edu.ua/download/dissertation/abstract/2022/Abstract-Karpenko.pdf> (дата звернення: 25.07.2025).

22. Петрова І. П. Досвід реалізації інвестиційних проектів на засадах партнерства влади, бізнесу та суспільства в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2024. № 1 (46). С. 61–67. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1\(46\).61-67](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1(46).61-67).

23. Гордієнко Л. А. Фінансовий механізм державно-приватного партнерства в умовах післявоєнного відновлення України. *Review of transport economics and management*. 2022. № 7(23). С. 135–144. DOI: <https://doi.org/10.15802/rtem2022/257892>.

24. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проектів. 2017. URL: https://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf (дата звернення: 25.07.2025).